

Проект
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства культури
та інформаційної політики
України
від _____ № _____

СТАНДАРТ

початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою загальною середньою освітою

1. Цей Стандарт визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів спеціалізованої музичної освіти, що забезпечує набуття компетентностей початкової музичної освіти одночасно із здобуттям початкової та базової середньої освіти на першому та другому рівнях Національної рамки кваліфікацій (далі – початкова спеціалізована музична освіта).

2. У цьому Стандарті терміни вживаються в такому значенні:

мистецькі (фахові) компетентності початкової спеціалізованої музичної освіти – компетентності, що визначають здатність здобувачів здійснювати успішну навчальну та виконавську діяльність у сфері музичного мистецтва на рівні початкової спеціалізованої мистецької освіти;

програмові твори початкової спеціалізованої музичної освіти – музичні твори, які входять до навчального репертуару, визначені типовими (модельними) навчальними програмами з музичних дисциплін.

навчальний репертуар початкової спеціалізованої музичної освіти – музичні твори, які вивчаються учнем протягом всього періоду навчання за освітньою програмою з метою формування його фахових музичних компетентностей;

фахова музична навчальна дисципліна – навчальна дисципліна (музичний інструмент або хор), спрямована на формування основних виконавських або музично-теоретичних компетентностей початкової спеціалізованої музичної освіти;

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про культуру», Стандарті профільної музичної освіти, затвердженому наказом Міністерства культури та інформаційної політики від 24 січня 2024 року № 40, інших актах законодавства.

3. Цей Стандарт є основою для розроблення типових та інших освітніх програм для провадження освітнього процесу в музичних ліцеях у частині спеціалізованого мистецького (музичного) компонента на рівні початкової музичної освіти.

4. Метою початкової спеціалізованої музичної освіти є формування в учня/учениці на основі виявлених у нього/неї особистих музичних здібностей базових виконавських, музично-теоретичних та творчих компетентностей, достатніх для продовження навчання на рівні профільної музичної освіти.

На рівні початкової спеціалізованої музичної освіти здійснюється формування естетичного досвіду та ціннісних орієнтацій учня/учениці у процесі його/її активної навчальної музичної діяльності, спрямованої на досягнення результатів здобуття початкової спеціалізованої музичної освіти, визначених цим Стандартом.

Початкова спеціалізована музична освіта здобувається у два етапи:

перший етап, що охоплює перший рівень Національної рамки кваліфікацій і здобувається одночасно з початковою освітою;

другий етап, що охоплює другий рівень Національної рамки кваліфікацій і здобувається одночасно з базовою середньою освітою.

Кожен етап здобуття початкової спеціалізованої музичної освіти формує фахові мистецькі компетентності, достатні для продовження навчання на наступному етапі початкової спеціалізованої музичної або на рівні профільної музичної освіти відповідно та завершується атестацією з фахової музичної навчальної дисципліни та фахових предметів згідно з освітньою програмою.

5. Реалізація мети початкової спеціалізованої музичної освіти ґрунтується на:

ранньому залученні учнів до комплексу системних музичних практичних та теоретичних знань і практик;

створенні умов для повного занурення учнів у середовище музичного мистецтва у практичному та теоретичному вимірах, що співіснує з іншою навчальною діяльністю, пов'язаною, зокрема, зі здобуттям початкової та базової загальної середньої освіти;

формуванні в учнів розуміння свого навчання як головної умови та можливостей свого творчого самовираження;

формуванні фахових компетентностей спеціалізованої музичної освіти, достатніх для продовження навчання на наступному рівні спеціалізованої музичної освіти;

орієнтуванні учнів на здобуття музичної освіти на наступному рівні як фактора майбутньої професійної самореалізації.

6. Досягнення мети початкової музичної освіти відбувається за умов наявності в мистецькому ліцеї викладачів та концертмейстерів, професійна підготовка, кваліфікації та компетентності яких відповідають вимогам, визначеним професійним стандартом «Викладач мистецького ліцею», затвердженим наказом Міністерства економіки України від 04 травня 2022 року № 1109-22 та професійним стандартом

«Концертмейстер мистецького ліцею», затвердженим наказом Міністерства економіки України від 04 травня 2022 року № 1113-22, а також за наявності музичних інструментів та спеціалізованого обладнання, що відповідають вимогам типової освітньої програми та вимогам до викладання фахових предметів, визначених типовими (модельними) навчальними програмами.

7. Здобуття початкової спеціалізованої музичної освіти передбачає формування у здобувачів таких фахових компетентностей:

1) **виконавська (сольна, ансамблева, колективна) компетентність**, що передбачає здатність виконувати, у тому числі публічно, інтерпретувати (на другому етапі), музичні твори, ілюструвати та/або супроводжувати (на другому етапі) виконання музичних творів, провадити за наставництвом викладача та/або самостійно репетиційний процес;

2) **музична теоретико-практична компетентність**, що передбачає розвиток музичного слуху, пам'яті, інтелекту: інтонувати, розпізнавати, структурувати, аналізувати, систематизувати, відтворювати, моделювати музичні побудови художнього та конструктивного плану, а також здатність практично застосовувати комплекс знань, умінь та навичок з музично-теоретичних дисциплін;

3) **загальномузична (на першому етапі) та музично-історична (на другому етапі) компетентності**, що передбачають здатність розуміти, розпізнавати, називати, характеризувати засоби музичної виразності, жанри, форми музичних творів, форми та види музичного виконавства, розвиток музичного мистецтва в контексті історичних епох, ключові постаті в українській та світовій музиці та їхні музичні доробки.

8. Вимоги до обов'язкових результатів навчання в розрізі компетентностей:

Перший етап: 1-4 роки навчання (початкова школа).

Компетентності	Результати навчання
Виконавська (сольна, ансамблева, колективна)	Знати: 1. Музичні тексти програмових творів. 2. Прості виконавські прийоми відповідно до фахового інструмента. 3. Основи будови та принципів роботи фахового інструмента. 4. Форми виконавства (сольне, колективне) та основи участі у виконавських колективах (ансамблі, хор). 5. Особливості виконавського апарату відповідно до фахового інструмента. 6. Основні ігрові рухи та правила виконавської постави. 7. Поняття культури та правил звуковидобування відповідно до фахового інструмента.

Уміти:

1. Застосовувати під час виконання музичних творів опановані ігрові рухи.
2. Демонструвати точність інтонування, виконання штрихів, інших засобів музичної виразності.
3. Застосовувати слуховий контроль як метод роботи над інтонуванням під час вивчення та виконання музичного твору.
4. Відтворювати на фаховому інструменті нотні тексти (твори або партії) з дотриманням редакторських позначок.
5. Читати з аркуша прості музичні тексти.
6. Виконувати на фортепіано елементарні музичні тексти (для здобувачів, фаховим інструментом яких є не фортепіано).
7. Самостійно опрацьовувати розібрані під наставництвом викладача музичні твори.
8. Грати / співати у простих виконавських колективах.
9. Виявляти сміливість і впевненість під час публічних виступів (атестаційне та концертне виконання).
10. Передавати художньо-образний зміст музичного твору під час виконання.
11. Аналізувати власні незначні виконавські труднощі та знаходити їх рішення за допомогою викладача.
12. Правильно поводитися з фаховим і додатковим інструментом.

Мати навички:

1. Стійкої виконавської поведінки.
2. Розпізнавання та відтворення художньо-стилістичних особливостей музичних творів.
3. Взаємодії у процесі підготовки та виступу у виконавському колективі.
4. Застосування прийомів виконання на фаховому і додатковому інструментах в межах програми навчання та правильної постави.
5. Виконання технічних вправ відповідної складності як передумови формування виконавської майстерності.
6. Емоційного виконання музичних творів відповідно до їх характеру та образності.
7. Самостійного корегування своїх простих виконавських труднощів.

Розуміти:

1. Музично-виконавські терміни.
2. Художньо-образний зміст виконуваних музичних творів.
3. Власну відповідальність як виконавця та учасника

	<p>виконавського колективу за результат.</p> <p>4. Цінність виконання української академічної, народної (в обробках та автентичної) музики для виховання українського професійного музиканта.</p> <p>5. Важливість самоорганізації та самостійної роботи поза навчальним класом для досягнення успіхів у навчанні.</p> <p>6. Необхідність подальшого навчання на наступному етапі початкової мистецької освіти.</p> <p>Ставлення:</p> <p>1. Пишається собою як представником української музичної виконавської спільноти.</p> <p>2. Поважає думку викладача, дослухається до зроблених ним/нею конструктивних зауважень до результатів опанування програми, прагне їх врахувати.</p> <p>3. Виявляє цікавість до навчання та усіх форм музичного виконавства відповідно до вимог програми.</p> <p>4. Поводиться відповідально під час навчання та самостійної підготовки, виявляє повагу до викладачів, концертмейстерів та інших учнів.</p>
<p>Музична теоретико- практична</p>	<p>Знати:</p> <p>1. Музичну грамоту та музично-теоретичну термінологію.</p> <p>2. Прості музичні сполучення та інші елементи музичних творів, правила фразування.</p> <p>3. Елементарні поліфонічні прийоми.</p> <p>4. Елементарні засоби музичної імпровізації.</p> <p>5. Основні засоби музичної виразності та їх вплив на характер музичного твору.</p> <p>6. Автентичні українські народні інструменти та форми колективного народного інструментального і вокального виконавства.</p> <p>Уміти:</p> <p>1. Сольфеджувати голосом невеликі одноголосні музичні фрагменти.</p> <p>2. Визначати на слух лади, інтервали й акорди відповідно до вимог програми.</p> <p>3. Відтворювати вивчені ритмічні малюнки у відповідних темпах, у тому числі рухами, складати ритмічний супровід мелодії плескання та/або шумових інструментів.</p> <p>4. Імпровізувати усно невеликі музичні побудови.</p> <p>5. Записувати нотний текст, у тому числі на слух.</p> <p>6. Володіти диханням і голосом, інтонацією під час виконання народнопісенних зразків відповідної складності.</p>

	<p>7. Відтворювати вивчені попередньо пісенні та інструментальні (не більше 8 тактів) зразки.</p> <p>Мати навички:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Слухового аналізу запропонованих музичних фрагментів. 2. Запису запропонованих музичних фрагментів зі слуху. 3. Відтворення голосом мелодій та інших музичних сполучень. 4. Дотримання правил виконання традиційної музики, усності у передачі засвоєних зразків. 5. Застосування засобів вираження народної музичної творчості з огляду на ситуацію та учасників її творення. 6. Правильного інтонування народнопісенних зразків з відповідною виконавською манерою. <p>Розуміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Важливість музично-теоретичних знань для формування майбутнього музиканта. 2. Значення засобів та елементів музичної мови для відтворення художніх образів у музичних творах, зв'язок між змістом та музично-виразовими засобами у творенні відповідної образності. 3. Власні можливості у створенні простих музичних фрагментів. <p>Ставлення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Демонструє відповідальність у виконанні завдань. 2. Виказує зацікавлення до вивчення музично-теоретичних дисциплін. 3. Виявляє готовність до публічного демонстрування своїх музично-теоретичних знань.
<p>Загальномузична</p>	<p>Знати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Елементи побудови музичного твору, їх характерні риси та особливості. 2. Основні музичні жанри та форми, їх характеристики. 3. Музичні твори та їх авторів відповідно до програми. 4. Засоби музичної виразності. 5. Циклічні жанри у музиці, прості та циклічні музичні форми (сюїта, соната, симфонія). 6. Основний склад симфонічного оркестру, групи інструментів оркестру, родові та видові інструменти. 7. Поліфонічний склад музики, та основні поліфонічні жанри. 8. Зразки української народної музики.

9. Основні ознаки виконавської культури усної і писемної музичної традиції, різних видів мистецтв, вокальної та інструментальної музики;

10. Різницю між українською та зарубіжною музикою, фольклорною та академічною традицією.

Уміти:

1. Пояснити значення простих музичних форм, їх частинний та інструментальний склад.

2. Дати загальну характеристику музичного твору, визначати зміни характеру музики в процесі розвитку (на прикладі п'єси або частин достатнього об'єму, складності музичної форми та тематичного розвитку).

3. Визначати на слух куплетну, тричастинну, репризну, рондову та ваціаційну форми.

4. Визначити візуально та на слух групи та окремі інструменти симфонічного оркестру.

5. Визначати на слух жанрову основу музичної п'єси, давати характеристику засобів виразності відповідно до жанру.

6. Визначати на слух за характерними ознаками обрядову та жанрову приналежність народнопісенного твору, його побутову визначеність, складочислову структуру.

Мати навички:

1. Слухового аналізу запропонованих музичних творів.

2. Слухання програмної та позапрограмної музики.

3. Розрізнення способів втілення образу в академічному писемному і традиційному усному музичному творі.

4. Пошуку та роботи з навчальною і нотною літературою та іншими джерелами інформації.

Розуміти:

1. Значення музики в житті народу.

2. Зміст прослуханих творів.

3. Специфіку структурування музичної форми у народнопісенних зразках.

4. Сутність епосу, значення героїзму та явища історичної пам'яті.

5. Необхідність продовження автентичної музичної традиції майбутніми поколіннями.

6. Багатство та розмаїття музичної культури та музичного мистецтва.

7. Пов'язаність музики з іншими видами мистецтва.

	<p>Ставлення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виявляє зацікавлення до пошуку та слухання непрограмової музики. 2. Виявляє любов до музики загалом та української музики зокрема. 3. Милується красою звучання дитячих народнопісенних творів, колискових, родинно-обрядових та календарно-обрядових зразків.
--	--

Другий етап: 5-9 роки навчання (базова середня освіта).

Компетентності	Результати навчання
<p>Виконавська (сольна, ансамблева, колективна)</p>	<p>Знати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Програмові твори. 2. Увесь спектр виконавських (технічних) прийомів гри на фаховому та додатковому інструменті відповідно до вимог навчальних програм. 3. Форми, жанри конкурсних творів. 4. Правила артикуляції та голосоведення. 5. Поняття акомпанементу, його значення, принципи та прийоми музичного супроводу. 6. Особливості виконання поліфонічних творів та творів великої форми. <p>Уміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відтворювати та інтерпретувати музичні твори відповідно до їх стильових та жанрових особливостей. 2. Виконувати твори великої форми, поліфонії та мініатюри, дотримуватися визначених партитурою вимог до звуковедення, темпів, агогіки та інших засобів музичної виразності. 3. Акомпанувати солісту або ансамблю. 4. Читати з аркуша акомпанементи до вокальних та/або вокальних соло. 5. Самостійно розбирати та опрацьовувати програмні музичні твори. 8. Інтонційно, тембрально та темпово правильно виконувати свої партії в ансамблі/оркестрі/ хорі (відповідно до фахового предмета). 9. Впевнено поводитися на сцені. 10. Застосовувати всі можливі засоби музичної виразності для донесення до слухача художньо-образного змісту

	<p>виконуваного музичного твору.</p> <p>11. Виявляти, аналізувати причини власних виконавських проблем.</p> <p>Мати навички:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Технічно вірного виконання програмних творів. 2. Безпомилкового застосування штрихів, звукових градацій, темпових змін та образно-емоційних прийомів відповідно до нотного тексту під час виконавства. 3. Слухового контролю в самостійній репетиційній роботі та в роботі в колективі. 4. Самостійного розбору музичних творів з дотриманням аплікатурних, штрихових та стильових вимог. <p>Розуміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жанрові та стильові особливості програмних творів.\ 2. Нотний запис як систему, що фіксує не абсолютні засоби музичної виразності, які можуть різнитися у творах різних композиторів, епох або жанрів. 3. Можливості виконавської інтерпретації музичних творів. 4. Принципи взаємодії з виконавським колективом та у виконавському колективі. 5. Можливості власного виконавського поступу та свої виконавські перспективи. 6. Шляхи подолання власних виконавських труднощів. 7. Необхідність подальшого навчання на наступному рівні мистецької освіти. <p>Ставлення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проявляє ініціативу щодо власної виконавської активності. 2. Співпрацює з викладачем та концертмейстером задля досягнення власних результатів навчання та навчального прогресу.
<p>Музична теоретико-практична</p>	<p>Знати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лади (в тому числі народні), тритони та характерні інтервали, акорди та їх послідовності. 2. Обернення та способи розв'язання акордів. 3. Принципи гармонізації мелодії. 4. Інструменти аналізу музичних творів, музичний синтаксис. <p>Уміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Записувати зі слуху нотний текст на два голоси (для учнів, для яких сольфеджіо та теорія музики є фаховими предметами

	<p>– на три голоси).</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Інтонувати в тональності та/або від звуку лади, інтервали й акорди відповідно до вимог програми. 3. Читати з аркуша одноголосні та двоголосні, та/або триголосні (за допомогою фортепіано у власному супроводі та супроводі викладача) музичні фрагменти. 4. Визначати на слух елементи музичної мови. 5. Імпровізувати голосом та/або на інструменті невеликі музичні побудови. 5. Аналізувати структуру музичного твору. <p>Мати навички:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Запису двоголосного або триголосного музичного диктанту з використанням простих видів внутрішньоладовою альтерацією. 2. Відтворення голосом та на фортепіано інтервальних та акордових послідовностей з оберненнями та розв'язанням. 3. Гармонічного аналізу музичного твору визначеної навчальною програмою складності. <p>Розуміти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи аналізу музичного твору. 2. Підходи до гармонізації мелодій. 3. Основні гармонічні явища та їх вплив на загальний характер твору. <p>Ставлення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виказує впевненість у необхідності знання музично-теоретичних дисциплін для формування професійного музичного виконавця. 2. Зацікавлений/а у роботі над аналізом музичного твору як основи його якісного виконання. 3. Проявляє ініціативу в демонструванні своїх досягнень з вивчення музично-теоретичних дисциплін.
<p>Музично-історична</p>	<p>Знати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види, жанри, музичних творів, основні музичні стилі, їх історичний контекст. 2. Авторів, назви та жанри творів, що вивчалися в межах навчальної програми. 3. Партесний стиль в українській музиці, його особливості та характерні риси, представників, їхні твори та місця їх зберігання. 4. Характерні риси музики епох бароко, класицизму і

романтизму, їхніх представників в українській та зарубіжній музиці.

5. Ключові риси творчих портретів композиторів, що представляють національну та світову музичну спадщину відповідного періоду вивчення.

6. Сильові характеристики основних національних та світових музичних явищ XVIII та XIX століть, їх вплив на розвиток музичного мистецтва.

7. Представників і характерні ознаки української інструментальної та симфонічної музики.

8. Передумови виникнення та ключові етапи розвитку музичного театру та оперного мистецтва в Європі та на українських землях.

9. Школи допрофесійної та професійної музичної освіти у XVIII та XIX століттях на українських землях, їх виникнення і розвиток.

Уміти:

1. Визначати стилі, мистецькі епохи, їх хронологічні межі внаслідок прослуховування музичних творів та їх фрагментів.

2. Називати авторів прослуханих музичних фрагментів, їх частини, назви відповідних творів, їх жанри та стилі.

3. Назвати основні факти та особливості розвитку української музики XVIII та XIX століть.

4. Дати усну та письмову характеристику музичному твору та/або творчого портрету композитора.

5. Охарактеризувати розвиток виду чи жанру музичного мистецтва в межах певного мистецького стилю.

6. Проілюструвати вокально, на фортепіано чи у цифровому записі фрагменти музичних творів, які аналізує.

7. Презентувати власні напрацювання в опануванні навчального матеріалу.

Мати навички:

1. Розпізнавання фрагментів музичних творів, музичних стилів.

2. Самостійного пошуку та опрацювання музичного матеріалу відповідно до завдань.

3. Аналізу взірця музичного твору композитора з визначенням особливостей композиції, принципів формотворення, музичної мови.

Розуміти:

1. Основні музичні явища та передумови їх виникнення.

2. Залежності творчого мислення композитора від історичного періоду та процесів, в межах яких він творить.
3. Стилiстичні особливості музики різних епох.
4. Наслідки імперської політики сусідніх держав щодо України для розвитку українського музичного мистецтва.

Ставлення:

1. Висловлює свою думку про предмет вивчення, обґрунтовує її.
2. Цінує та демонструє свою приналежність до української музичної культури.
3. Усвідомлює українську музику та українську музичну спадщину як самодостатній складник світової музичної культури.

9. Загальний обсяг навчального навантаження учнів мистецьких ліцеїв

визначається типовою освітньою програмою, розробленою на основі цього Стандарту та Державних стандартів початкової та базової середньої освіти і становить:

На першому етапі навчання - _____ годин;

На другому етапі навчання - _____ годин.

10. Перелік навчальних дисциплін (предметів), з яких здобувачі початкової спеціалізованої музичної освіти повинні пройти атестацію на визначення відповідності результатів навчання учнів вимогам цього Стандарту:

фаховий предмет (предмети);

загальне фортепіано (окрім учнів, для яких фортепіано є фаховим предметом);

сольфеджіо та теорія музики (окрім учнів, для яких сольфеджіо та теорія музики є фаховими предметами);

українська музична література;

світова музична література;

концертмейстерський клас (для учнів, фаховим предметом яких є фортепіано).

Зміст, форми і порядок атестації в мистецьких ліцеях затверджуються МКІП.